

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin NEBATI tarafından yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla; Bir ülke ekonomisinde, belli bir dönemde üretilen tüm mal ve hizmetlerin, parasal karşılığı olarak ifade edilmektedir. Kişi başına düşen milli gelir de, GSYH'nin, yıllık ortalama nüfusa bölünmesi ile bulunan miktardır. Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla, bir ülkenin üretim hacmi ve ekonomik gelişmişliği, kişi başına düşen milli gelir de o ülkedeki refah düzeyini gösteren en önemli veriler olarak kabul edilmektedir. Ülkemizde 2013 yılından itibaren nüfus, milli gelir ve kişi başına düşen milli gelir miktarı şöyledir.

YIL	NÜFUS	GSYH Milyar Dolar	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN MİLLİ GELİR Dolar
2013	76.148	820	12.582
2014	77.182	800	12.178
2015	78.218	867	11.085
2016	79.278	870	10.964
2017	80.313	860	10.696
2018	81.407	779	9.793
2019	82.579	761	9.195
2020	83.385	720	8.600
2021	84.147	816	9.592
2022	84.680	808	9.485

Ülkemizde son 10 yılda, nüfus 8 milyon 532 bin kişi artmış, Gayrı Safi Yurtiçi Hasıla 12 milyar dolar, kişi başına düşen milli gelir ise 3 bin 97 dolar düşmüştür.

Ancak bu rakamlar ülkemizdeki kişi başına düşen milli geliri doğru olarak yansıtmamaktadır. Çünkü kişi başına düşen milli gelir TÜİK'in açıkladığı nüfus verileri üzerinden hesaplanmakta, ülkemizdeki, yerleşik olmayan yabancılar göz ardı edilmektedir. Oysa bu kişiler, istihdam, üretim süreçlerinin içinde -kayıtlı ya da kayıt

dışı olarak- yer almakta, işgücüne ve milli gelire katkıda bulunup, milli gelirin dağılımında yer alıyor olsalar da kişi başına düşen milli gelir hesaplanırken nüfusa dahil edilmemektedir.

Üstelik, ülkemizde, geçici koruma altındaki Suriyeliler ile düzensiz göçmenler olarak adlandırılan yerleşik olmayan yabancıların sayısı son derece yüksektir. Nitekim, Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü tarafından yapılan açıklamaya göre Türkiye son 10 yılda en fazla sığınmacı alan ülke olmuştur. Türkiye'nin güney sınırında bulunan Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaştan kaçan Suriyelilerin büyük bir kısmı Türkiye'ye gelmiş, 2013 yılından itibaren Suriye'den kaçarak ülkemize gelen göçmen sayısı belirgin bir şekilde artmıştır. Göç İdaresi verilerine göre, 2013 yılından itibaren ülkemizde geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sayıları şöyledir; 2013 yılı; 224 bin 665 iken, 2014 yılı; 1 milyon 519 bin 286, 2015 yılı; 2 milyon 503 bin 549, 2016 yılı 2 milyon 834 bin 441, 2017 yılı; 2 milyon 426 bin 786, 2018 yılı; 3 milyon 623 bin 192, 2019 yılı; 3 milyon 576 bin 370, 2020 yılı, 3 milyon 641 bin 370, 2021 yılı; 3 milyon 737 bin 369'dir. Göç İdaresi Başkanlığı'nın, 8 Aralık 2022 tarihli istatistiklerine göre; ülkemizde 3 milyon 561 bin 248 Suriyeli geçici koruma kapsamındadır. Resmi verilere göre ülkemizdeki Suriyeli sayısı 9 yılda yaklaşık 15 kat artmıştır. Bunun yanında yine Göç İdaresi Başkanlığı'nın 08.12.2022 tarihli verilerine göre ülkemizde, 110 bin 283 Afganistan, 14 bin 847 Pakistan, 13 bin 406 Filistin, 6 bin 216 Irak, 5 bin 415 İran, 1017 Gürcistan uyruklu ve 74 bin 133 de diğer ülkelerden gelenler olmak üzere, toplamda 268 bin 33 yabancı, düzensiz göçmen olarak ülkemizde bulunmaktadır. Bunun yanında, özellikle çok daha fazla sayıda Suriyelinin kayıt dışı olarak ülkemizde olduğu, bu rakamların gerçek sayıyı yansıtmadığı bilinmektedir. İçişleri Bakanı tarafından Temmuz ayında yapılan açıklamaya göre sadece 700 binin üzerinde Suriyeli Türkiye'de dünyaya gelmiştir.

Bu nedenle, ülkemizde 5 milyonun üzerinde yerleşik olmayan yabancıların önemli bir kısmının da istihdam ve üretimde doğrudan yer aldığı, hatta başta Suriyeliler olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olmayan çok sayıda sığınmacının ülkemizde iş sahibi olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla ülkemizde üretilen mal ve hizmetlerde yabancıların da payı bulunmaktadır. Ancak Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da ürettiği mal ve hizmetlerle yer alan, kişi başına düşen milli gelirden de aslında pay alan geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeliler ile düzensiz göçmenler, kişi başına düşen milli gelir hesaplamasında göz ardı edilmektedir. Bu da ülkemizde kişi başına düşen milli gelir konusunda yanıltıcı rakamları ortaya çıkarmaktadır. Rakamsal olarak daha yüksek çıkan, kişi başına düşen milli gelir esasında açıklanandan çok daha düşüktür. Yani ülkemizin 2022 yılı için 808 milyar dolarlık milli geliri, 84 milyon 680 bin 273 kişi arasında değil, yaklaşık 90 milyon nüfus arasında paylaşılmaktadır. Dolayısıyla Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2022 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda yer alan "Temel Ekonomik Büyüklükler" verileri içinde yer alan, 9 bin 495 dolarlık kişi başına düşen milli gelir miktarı ile önceki yıllardaki kişi başına düşen milli gelir miktarları aslında gerçekçi değildir. Kişi başına düşen milli gelirin gerçekçi şekilde hesaplanması için "Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler" ile düzensiz göçmen sayılarının hesaplamaya dahil edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede;

1)Ülkemizdeki kişi başına düşen milli gelir hesabı hangi yöntemle yapılmaktadır?

2)2013 yılından bu yana, açıklanan kişi başına düşen milli gelir hesabı, ülkemizde bulunan geçici koruma altındaki Suriyeliler ile diğer düzensiz göçmen sayısı dahil edilerek mi hesaplanmaktadır? Yoksa bu hesaplama sadece Türk vatandaşları sayısı göz önünde tutularak mı yapılmaktadır?

3)Eğer bu kişiler, kişi başına düşen milli gelir hesaplamasına dahil edilmiyorsa bunun sebebi nedir?

4)Eğer bu kişiler, kişi başına düşen milli gelir hesaplamasına dahil edilmiyorsa, bu hesaplama yöntemi, kişi başına düşen milli gelir miktarının yanlış hesaplanmasına neden olmamakta mıdır? Bu hesaplama yönteminin değiştirilmesi düşünülmekte midir?

5)Eğer bu kişiler kişi başına düşen milli gelir hesabına dahil ediliyorsa, şimdiye kadar yıllar bazında ayrı ayrı belirtilmek üzere, her yıl geçici koruma statüsündeki ve düzensiz göçmen statüsündeki kaç kişi, bu hesaba dahil edilmiştir?

6)2013 yılından bugüne, yıllar bazında ülkemizde bulunan geçici koruma altında olan Suriyeli sayısı ile düzensiz göçmen statüsündeki kişi sayısı ne kadardır? Aynı yıllarda, kayıtlı olanlar dışında, kayıt dışı şekilde ülkemizde kaç sığınmacının olduğu tahmin edilmektedir?

7)Geçici koruma statüsünde olan Suriyelilerden kaçına Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı verilmiştir?

8)Ülkemizde yaşayan başta Suriyeliler olmak üzere yabancılar da dahil edilerek, kişi başına düşen milli gelir hesaplandığında, 2013 yılından bu yana, yıllar bazında ayrı ayrı belirtilmek üzere, kişi başına düşen milli gelir kaç dolardır?